

УДК 342.9.07; 351.74

АДМІНІСТРАТИВНА ДЕЛІКТОЛІЗАЦІЯ ПРОТИПРАВНИХ ДІЯНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ: ДЕЯКІ КОНЦЕПТУАЛЬНО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ

Олег ЗАЯРНИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

SUMMARY

The article examines legal problems connected with administrative delictolization of illegal acts which are committed by the participants of information relations in the field of public and private regulation. The author defines the main instruments of implementation of this type of law-making activity and characterizes general and specific criteria of delictolization of administrative and information offences. The author identifies the main criteria according to which administrative delictology of socially harmful acts in the information sphere are implemented and provides their detailed characteristic which is based on the objectives of administrative and tort regulation provided by Eastern European countries' legislation on administrative offences. The article also proves practical need to integrate all components of administrative and information offences within a single chapter in the Code of Ukraine on administrative and information offences (similar to the codified acts of administrative and tort legislation of Eastern European countries).

Key words: administrative and information offence, administrative delictology, administrative and tort policy in the information sphere, Law on Administrative and Information Offences, information and legal conflict, information law and order.

АНОТАЦІЯ

В статті з наукових та правозастосовчих позицій проведено дослідження правових проблем, пов'язаних з адміністративною деліктолізацією протиправних діянь, які вчиняються учасниками інформаційних відносин у сфері публічно-правового регулювання, визначені основні інструменти здійснення цього виду правотворчої діяльності, охарактеризовано загальні та спеціальні критерії деліктолізації адміністративних інформаційних правопорушень. В роботі відстоюється позиція, згідно з якою в основі деліктолізації адміністративних інформаційних правопорушень перебувають ознаки соціальної шкідливості та протиправності делікту, які одночасно відіграють важливу методологічну функцію відмежування їх від інформаційних злочинів.

Ключові слова: адміністративне інформаційне правопорушення, адміністративна деліктолізація, адміністративно-деліктна політика в інформаційній сфері, законодавство про адміністративні інформаційні правопорушення, інформаційно-правовий конфлікт, інформаційний правопорядок.

Постановка проблеми. Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, поява нових видів інформаційної діяльності поряд з існуванням в Україні застарілого морально та юридично адміністративно-деліктного законодавства, норми якого характеризуються казуїстичним способом формулювання, їх несистематизованістю, призвело до того, що значна група соціально шкідливих діянь учасників інформаційних відносин залишаються неделіктолізованими, а окремі види порушень приписів інформаційного законодавства – не забезпеченими адміністративними стягненнями.

Сучасний стан адміністративно-деліктного законодавства України дає нам підстави розділити думку В.І. Олефіра, згідно з якою відсутність наукових основ адміністративної деліктолізації протиправної поведінки і прагнення задовольнити відомчі інтереси продовжують позначатися і сьогодні на якості актів адміністративно-деліктного законодавства [1, с. 525, 526].

Актуальність теми. У загальних аспектах зумовлена завданнями цієї статті проблематика була предметом дослідження багатьох учених та практиків: Д.М. Бахраха, Т.О. Коломоєць, Д.М. Лук'янець, В.І. Олефіра, Федорова та інших. Проте, незважаючи на підвищену увагу до проблем удосконалення адміністративно-деліктного законодавства не лише України, але і багатьох країн Європейського Союзу, особливості адміністративної деліктолізації інформаційних правопорушень так і не отримали самостійного розгляду.

Метою статті є дослідження поняття, способів та основних стадій адміністративної деліктолізації соціально шкідливих діянь, що вчиняються суб'єктами публічної адміністрації, їх посадовими особами, іншими учасниками інформаційних відносин у процесі здійснення інформаційної діяльності, виділення науково обґрунтованих критеріїв такої деліктолізації, а також формулювання на цій основі окремих пропозицій з удосконалення адміністративно-деліктного законодавства в інформаційній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. В юридичній літературі поняття «адміністративна деліктолізація» визначається як «процес формування і нормативного закріплення складу адміністративного правопорушення, а також визначення адекватної даному правопорушенню санкції» [2, с. 333].

Узагальнене розуміння змісту поняття «адміністративна деліктолізація» дає змогу виділити його основні складові, в яких розкривається зміст цього напрямку адміністративно-деліктної політики: по-перше, наукова розробка конструкцій конкретних складів адміністративних інформаційних правопорушень; по-друге – законодавче закріплення таких складів адміністративних інформаційних правопорушень, внесення у разі необхідності змін до законодавства України, зумовлених потребами правової кваліфікації деліктолізованих діянь; по-третє – розробка та законодавче закріплення системи адміністративних стягнень, відповідних змісту деліктів, цілям покарання осіб, які їх вчинили, соціальній цінності об'єктів адміністративно-

правової охорони в інформаційній сфері; по-четверте – формування і законодавче встановлення системи адміністративних процедур, процесуальних стадій притягнення до відповідальності суб'єктів адміністративних інформаційних правопорушень, здійснення контролю за виконанням застосування адміністративних покарань.

В такій інтерпретації змісту та завдань адміністративної деліктологізації цей напрям адміністративно-деліктологічної політики постає в межах інформаційної сфери як правотворча діяльність держави щодо визначення критеріїв віднесення протиправних діянь до адміністративних інформаційних правопорушень, нормативного формулювання їх складів, а також розробки і законодавчого встановлення системи покарань за ці делікти, процедур їх застосування.

Правовим підґрунтям процесу адміністративної деліктологізації є наукове і практичне обґрунтування необхідності віднесення конкретного соціально шкідливого діяння до категорії адміністративних інформаційних правопорушень, встановлення кола суб'єктів, чий протиправний дії або бездіяльність повинні підпадати під приписи адміністративно-правових заборон. На цьому етапі адміністративно-деліктологічної політики важливою з позицій удосконалення законодавства України є наукова оцінка і подальше врахування законодавцем ступеня соціальної шкідливості та характеру протиправності поведінки учасників інформаційних відносин з огляду на об'єкт протиправного посягання. Іншими словами, на рівні обґрунтування необхідності адміністративної деліктологізації конкретного виду соціально шкідливої поведінки учасників інформаційних відносин відбувається науковий та правотворчий пошук нормативних критеріїв, які відповідають характеру суспільної чи державної оцінки такої поведінки та яких достатньо для визнання її адміністративним інформаційним правопорушенням. В такому контексті обґрунтування адміністративної деліктологізації конкретного протиправного діяння являє собою систему логіко-юридичних процедур, спрямованих на виділення та наукове обґрунтування сутнісних властивостей конкретної моделі соціально шкідливої поведінки, необхідних і достатніх для законодавчого визнання її адміністративним інформаційним правопорушенням, формування на цій основі складу відповідного делікту. Фактично, на цьому етапі адміністративної деліктологізації перед вченими-правниками та законодавчим органом виникає завдання зі співставлення змістоутворюючих ознак моделі конкретної соціально шкідливої поведінки з нормативно встановленими критеріями віднесення діянь до адміністративних інформаційних правопорушень.

В доктрині адміністративного права такими нормативно встановленими критеріями визнаються ознаки адміністративних правопорушень, спільні для деліктів цього виду [3, с. 53].

Виходячи зі змісту поняття «адміністративного правопорушення», закріпленого у ст. 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення, (далі – КУпАП) [4], основною конститутивною ознакою, яка підлягає застосуванню при обґрунтуванні необхідності адміністративної деліктологізації конкретної моделі соціально шкідливої поведінки учасників інформаційних відносин, залишається протиправність делікту. Застосування саме цієї ознаки адміністративного правопорушення дозволяє встановити невідповідність поведінки учасника інформаційних відносин приписам конкретної адміністративно-правової заборони, визначити коло об'єктів адміністративно-правової охорони, на які посягає така поведінка.

Між тим, сучасний стан адміністративно-деліктологічного законодавства України дає нам підстави погодитися з

думкою вчених адміністративістів про недостатність для обґрунтування необхідності адміністративної деліктологізації конкретної моделі соціально шкідливої поведінки такої її ознаки, як протиправність. Це пов'язано з тим, що: по-перше, протиправність як ознака адміністративних правопорушень розкриває лише характер адміністративно-правових заборон, які порушуються деліктом; по-друге – серед елементів складу адміністративного правопорушення ознака протиправності відображає тільки зміст і форму об'єктивної сторони делікту; по-третє – як ознака адміністративних правопорушень, протиправність не дозволяє однозначно вирішити питання про розмежування близьких за змістом і формою об'єктивної сторони вказаних деліктів та злочинів.

Зважаючи на природу та сутність адміністративного правопорушення, вченими-адміністративістами було запропоновано поряд із нормативно-визначеними ознаками цього виду деліктів ще одну конститутивну ознаку, яка поряд із характеристикою наслідків протиправних діянь виконує також важливу методологічну функцію – сприяє відмежуванню адміністративних проступків від злочинів. Йдеться про соціальну шкідливість адміністративного правопорушення. За допомогою соціальної шкідливості як критерію адміністративної деліктологізації вирішується ряд важливих завдань, пов'язаних із удосконаленням адміністративно-деліктологічного законодавства: по-перше, виражається суспільна та державна оцінка конкретної моделі соціально шкідливої поведінки учасників інформаційних відносин; по-друге – визначається характер та ступінь соціально-негативних наслідків, які виникають у зв'язку із вчиненням неделіктологізованого акту соціально шкідливої поведінки; по-третє – використання критерію соціальної шкідливості діяння сприяє правильному визначенню його належності до родових груп протиправних діянь: злочинів чи адміністративних правопорушень.

Сформовані на основі взаємодії усіх елементів складу адміністративного правопорушення суспільна шкідливість та протиправність, як ознаки цього виду деліктів, які, будучи загальними ознаками адміністративних правопорушень, в той же час не входять до одного елементу його складів. Вони виступають як системоутворюючі, інтегративні властивості усього складу адміністративного правопорушення, у зв'язку з чим набувають вторинне, похідне значення по відношенню до складу делікту [3, с. 62].

Зазначений логічний зв'язок між протиправністю, суспільною шкідливістю адміністративних правопорушень та елементами їх складів показує, що застосування вказаних ознак у процесі обґрунтування необхідності адміністративної деліктологізації конкретної моделі поведінки учасників інформаційних відносин дає змогу вирішити головне завдання про можливість віднесення такої поведінки до адміністративних правопорушень.

Своє юридичне оформлення результати обґрунтування адміністративної деліктологізації соціально шкідливої поведінки учасників інформаційних відносин знаходять у визначенні елементів складів діянь, які підлягають нормативному віднесенню до адміністративних інформаційних правопорушень. На цьому етапі реалізації адміністративно-деліктологічної політики в інформаційній сфері акти соціально шкідливої поведінки, що існують у суспільстві, піддаються науковому узагальненню та поділу на окремі елементи, які у своїй сукупності утворюють склад адміністративного інформаційного правопорушення.

Як складний аналітико-синтетичний процес, формування складів адміністративних інформаційних правопорушень полягає у виділенні таких змістоутворюючих ознак, які властиві для конкретної моделі поведінки учасників інформаційних відносин та характеризують її як соціально шкідливе діяння.

Однією з ключових проблем, що виникає на цьому етапі адміністративної деліктологізації, є узгодження виділених ознак складу адміністративного інформаційного правопорушення з властивостями такого делікту більш високого порядку – видовими, родовими та загальними. Фактично, перед вченими-адміністративістами та законодавцем постає логіко-синтетичне завдання із включення конкретного складу адміністративного інформаційного правопорушення до однорідної групи деліктів, пошуку та нормативного закріплення спільних для них ознак. Однак, якщо на рівні родових ознак здійснюється оцінка соціально шкідливої поведінки з позицій її невідповідності адміністративно-правовим заборонам, розрахованим на інформаційні відносини в цілому, то при формулюванні конкретного складу адміністративного інформаційного правопорушення відбувається співставлення змістоутворюючих властивостей такої поведінки з окремо взятими обмеженнями чи заборонами, включеними до механізму публічно-правового регулювання інформаційних відносин. На цій основі правотворчим органом визначаються кола суб'єктів, на яких поширюється дія відповідних нормативних приписів, група об'єктів, що підлягають адміністративно-правовій охороні, а також з'ясовуються форми поведінки (дії чи бездіяльність), які підпадають під дію відповідних обмежень чи заборон.

В умовах перетворення інформації на один з основних інструментів діяльності публічної адміністрації, включення в механізм правового регулювання нових інформаційно-правових норм та відносин важливим завданням, що виникає перед правотворчими органами, є перевірка елементів складу майбутнього адміністративного інформаційного правопорушення на предмет їх узгодження з приписами регулятивних норм, які перебувають під адміністративно-правовою охороною держави. Сутність цього завдання, на наш погляд, виявляється передусім у визначенні кола суб'єктів, на яких законом безпосередньо покладаються обов'язки з виконання нормативних приписів, виключення зі складу суб'єктів адміністративного інформаційного правопорушення групи випадкових суб'єктів, які хоча за формальними ознаками конструкції майбутнього складу підпадають під його формальні властивості, однак юридично не мають зв'язку з об'єктом адміністративно-правової охорони чи своєю поведінкою не здатні виконати вимоги, поставлені до об'єктивної сторони делікту. Застосування такого методологічного прийому конструювання складів адміністративних інформаційних правопорушень забезпечує збільшення серед них діянь зі спеціальним суб'єктом, що сприяє поглибленню управлінської сутності цих деліктів, дозволяє виключити ті з них, що не пов'язані з функціонуванням адміністрації або виконанням загальнообов'язкових правил інформаційної діяльності. Необхідність у науковому з'ясуванні юридичних зв'язків змісту адміністративно-правових заборон, охоронюваних ними регулятивних норм інформаційного права та колом суб'єктів, на яких поширюється їх дія, полягає у правильному логічному формулюванні ознак об'єктивної сторони та об'єкта адміністративного інформаційного правопорушення.

Сучасною юридичною наукою вироблено два основні способи формулювання об'єктивної сторони адміністративних правопорушень, які знайшли своє відображення в нормах адміністративно-деліктного законодавства: по-перше, шляхом формулювання об'єктивної сторони як порушення встановленого порядку, правил або умов здійснення конкретного виду діяльності; по-друге, через використання деліктного методу правового регулювання суспільних відносин, тобто коли відсутні позитивні норми, які регламентують поведінку осіб у різних умовах,

а правове регулювання здійснюється за допомогою визначення в законі ознак суспільно шкідливого діяння (у тому числі його наслідків), за умови наявності яких до особи застосовуються адміністративні покарання.

Аналізуючи вказані способи нормативного викладу об'єктивної сторони адміністративних правопорушень, Д.М. Лук'янець вважає, що принципова різниця між ними у процесі адміністративної деліктологізації полягає в тому, що в першому випадку, як правило, існують державні органи, що здійснюють контроль за дотриманням відповідних правил, порядків та умов у процесі здійснення відповідної діяльності різноманітними особами, а в іншому разі існування аналогічних органів практично є неможливим. Відповідно, спосіб викладення об'єктивної сторони правопорушення у конкретній адміністративно-деліктній нормі пов'язаний із ступенем неочевидності зв'язку між суб'єктом та об'єктивною стороною правопорушення [2, с. 335].

Широке застосування різноманітних правил, регламентів, процедур та стандартів у процесі інформаційної діяльності публічної адміністрації, інших учасників публічно-правових інформаційних відносин істотно розширює групу складів адміністративних інформаційних правопорушень, об'єктивна сторона яких деліктолізується з використанням першого з названих способів. Такий законодавчий підхід до формулювання об'єктивної сторони адміністративних правопорушень, незважаючи на критику його казуїстичної форми, забезпечує встановлення на рівні нормативної конструкції складу делікту зв'язку об'єкта адміністративно-правової охорони з суб'єктом, на якого поширюється дія охоронюваних законом правил, регламентів, стандартів чи процедур.

В умовах розвитку в Україні механізму електронного урядування, реалізація якого передбачає значне збільшення нормативно-технічних правил та процедур обробки інформації, застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій, застосування в цілях адміністративної деліктологізації окресленого способу, уявляється необхідним елементом удосконалення адміністративно-деліктного законодавства, формулювання нових складів адміністративних інформаційних правопорушень, відповідних рівню розвитку інформаційного суспільства.

Проте, враховуючи встановлені в положеннях ст. 1 КУпАП [4] завдання адміністративно-деліктного законодавства, не можна відкидати повністю застосування при адміністративній деліктологізації такого способу формулювання об'єктивної сторони адміністративних інформаційних правопорушень, як визначення їх конститутивних ознак в адміністративно-деліктних нормах. Своє застосування в інформаційній сфері вказаний спосіб знаходить передусім при формулюванні складу делікту, із визначення якого вже впливає його протиправність та соціальна шкідливість, наприклад недобросовісна реклама, обман покупця, неправдиве повідомлення про злочин тощо.

Основною проблемою, яка може супроводжувати адміністративну деліктологізацію, з використанням вказаного способу формулювання об'єктивної сторони адміністративних інформаційних правопорушень є практична несформованість достатньої кількості усталених понять, якими могла б позначатися соціально шкідлива поведінка учасників інформаційних відносин. Відносна новизна і постійне удосконалення інформаційних відносин роблять усталені поняття малоефективними для позначення протиправних діянь, що вчиняються в інформаційній сфері, надають їх змісту переважно технічного наповнення, що негативно позначається на юридичних ознаках деліктів.

У зв'язку з цим найбільш ефективним з позицій правового регулювання інформаційних відносин вбачається застосування способу адміністративної деліктолізації, за яким об'єктивна сторона адміністративних інформаційних правопорушень формується через пряму вказівку на права, законні інтереси фізичних та юридичних осіб, загальнообов'язкові правила поведінки, регламенти чи процедури, порушені суб'єктами інформаційної діяльності. Застосування вказаного способу адміністративної деліктолізації соціально шкідливих діянь учасників інформаційних відносин забезпечує вирішення також важливого правотворчого завдання, зумовленого необхідністю нормативного встановлення юридичного зв'язку приписів регулятивних норм, адміністративно-правових обмежень, заборон, а також адміністративних санкцій, що діють в інформаційній сфері, на основі виділення елементів складу адміністративного інформаційного правопорушення.

Процес деліктолізації адміністративних інформаційних правопорушень, удосконалення вже наявих складів передбачає перегляд системи адміністративних стягнень за ці делікти не лише щодо їх видів, але і в частині уточнення розмірів адміністративних покарань, їх узгодження зі ступенем соціальної шкідливості діянь, метою адміністративної відповідальності учасників інформаційних відносин.

Аналіз змісту адміністративно-деліктних норм, якими встановлюється відповідальність за адміністративні інформаційні правопорушення, вказує на яскраве домінування в системі покарань за ці делікти адміністративного штрафу. Попри беззаперечну управлінську сутність цього покарання, наукова та правозастосовча діяльність виявила ряд проблем, пов'язаних із нормативним встановленням, практичним застосуванням органами адміністративної юрисдикції штрафів за адміністративні інформаційні правопорушення.

Умовно ці наукові та правозастосовні проблеми можна звести до декількох груп: по-перше, адміністративно-деліктне законодавство України допускає паралельне існування декількох розрахункових величин адміністративних штрафів – неоподаткованих мінімумів доходів громадян, мінімальних розмірів заробітної плати, що тягне за собою виникнення непоодиноких справ, в яких остаточний розмір адміністративного покарання не узгоджується з метою його застосування, соціально шкідливими наслідками правопорушень, не сприяє виробленню єдиної практики призначення адміністративних покарань за однакові за сутнісними ознаками делікти; по-друге, існування в межах інформаційної сфери адміністративних санкцій штрафного характеру, які містять корупційні фактори, що полягають у встановленні непропорційних мінімальної та максимальної меж розмірів адміністративних штрафів, існування в адміністративно-деліктних нормах штрафів, максимальні розміри яких збігаються з мінімальною межею покарань за інформаційні злочини; по-третє, невідповідність розмірів нормативно встановлених адміністративних штрафів законодавчо встановленій меті їх застосування.

У контексті розв'язання завдань, обумовлених необхідністю удосконалення системи адміністративних стягнень, включно з адміністративними штрафами за інформаційні правопорушення актуальним вбачається досвід країн-членів ЄС у цьому напрямку правового регулювання.

Національне адміністративно-деліктне право країн-членів ЄС по-різному вирішує проблему нормативного закріплення та встановлення розмірів штрафів як видів адміністративних покарань.

Так, Закон ФРН «Про порушення порядку» від 24 травня 1968 р. у розділі 3 передбачає, що розмір адміністративного

штрафу становить щонайменше 5 Євро. Якщо закон не встановлює максимальної межі адміністративного покарання за необережне діяння, розмір адміністративного штрафу не може перевищувати половини максимально визначеного нормами права розміру адміністративного штрафу. Згаданий вище Закон ФРН також встановлює, що при визначенні розміру штрафу до уваги приймається значення порушення встановленого порядку, форма вини порушника, його майновий стан, за умови, що розмір покарання перевищує вигоду, одержану правопорушником внаслідок правопорушення [6, с. 292, 293].

Закон Італійської Республіки «Про зміну карної системи» від 24 листопада 1981 р. № 789, допускаючи підвищення мінімального розміру адміністративного штрафу не більше, ніж утричі, в той же час у ст. 11 в імперативній формі визначає критерії встановлення розмірів майнових покарань, зокрема: тяжкість порушення, вчинені порушником заходи з ліквідації наслідків делікту, особиста характеристика порушника, його економічний стан [7, с. 407, 409].

Логічне тлумачення змісту наведених норм вказує на розвиток адміністративно-деліктного законодавства країн-членів ЄС шляхом встановлення у загальних адміністративно-деліктних нормах мінімальних та максимальних меж за будь-які адміністративні правопорушення, закріплення єдиної розрахункової одиниці розмірів адміністративних штрафів, зближення мінімальної та максимальної межі цього покарання, встановлення чітких критеріїв відмежування від кримінальних покарань.

Імплементация положень адміністративно-деліктного законодавства країн-членів ЄС в національне законодавство України про запобігання адміністративних правопорушень обумовлює необхідність формулювання ст. 27 КУпАП у новій редакції такого змісту: «Стаття 27. Адміністративний штраф

1. Адміністративний штраф – вид грошового покарання за діяння, визнане цим Кодексом або іншими законами України адміністративним правопорушенням, що застосовується до особи, винної у його вчиненні, сума якого встановлюється в мінімальних розмірах заробітної плати чи її частинах, офіційно визначених на день винесення компетентним державним органом рішення про притягнення особи до адміністративної відповідальності.

2. Якщо інше не встановлено окремими законами України, розмір адміністративного штрафу, який застосовується до фізичних осіб, не може бути меншим п'ятої частини офіційно встановленого розміру заробітної плати та більшим, ніж сто мінімальних розмірів заробітної плати.

3. При призначенні покарання у формі адміністративного штрафу за скоєне правопорушення обов'язковому врахуванню підлягають характер вчиненого правопорушення, форма вини порушника, його майновий стан, правовий режим об'єкта протиправного посягання. Інші обставини адміністративної справи при призначенні покарання у формі адміністративного штрафу не повинні прийматися до уваги».

Зміна механізму встановлення, підрахунку та застосування штрафів за адміністративні інформаційні правопорушення має в своїй основі поглиблення профілактичних властивостей цього покарання, посилення впливу на причини та умови, що сприяють розвитку адміністративної інформаційної деліктності.

Деякі норми адміністративно-деліктного законодавства України у якості основного або додаткового покарання за окремі адміністративні інформаційні правопорушення встановлюють покарання у формі конфіскації, ст: 51-2, 146, 164-1, 212-6 КУпАП [4], вилучення незаконно одержаного прибутку, ч. 2 ст. 75 Закону України «Про телекомунікації» від 21 грудня 2003 р. № 1280-VI[8], тощо.

Визначаючи зміст зазначених покарань, законодавець, як правило, пов'язує його з конфіскацією засобів та знарядь вчинення правопорушень або з вилученням майнових результатів протиправних діянь: незаконно одержаного прибутку, протиправної інформаційної продукції, об'єктів права інтелектуальної власності, і лише в санкціях окремих статей поєднує обидві складові конфіскації, ст. 51-2, 212-6 КупАП [4].

Визнана адміністративно-деліктним законодавством практика застосування за адміністративні інформаційні правопорушення конфіскації у вузькому розумінні цього поняття веде до того, що незаконно використана чи створена інформація, бази даних, інші предмети протиправних посягань залишаються доступними для правопорушника. Наслідком такого застосування конфіскації, як покарання за адміністративні інформаційні правопорушення є не лише мінімальний вплив на причини розвитку адміністративної деліктності, але, і наявність передумов для повторного вчинення правопорушень.

Піддаючи науковій критиці конфіскацію майна з позиції побудови адміністративних покарань, дослідники проблем адміністративної відповідальності пропонують виключити цю міру юридичного впливу із відповідної системи заходів впливу з огляду на її неуправлінську сутність, судовий порядок застосування конфіскації, а також через непов'язаність цієї санкції з порушенням правил суспільної діяльності [9].

Поділяючи в цілому наведену доктринальну та правозастосовчу позицію, в той же час не можна погодитися з повним виключенням відповідної санкції з адміністративно-деліктного законодавства. Таку авторську позицію можна пояснити існуванням у національному правовому просторі широкої групи адміністративних інформаційних правопорушень, суб'єктами вчинення яких можуть виступати лише фізичні особи-підприємці або юридичні особи. Виступаючи у статусі спеціальних суб'єктів адміністративних інформаційних правопорушень, вказана категорія учасників інформаційних відносин несе відповідальність за порушення окремих правил інформаційної діяльності, посягання на права і свободи людей при здійсненні такої діяльності, що передбачає, як правило, застосування спеціальних засобів виробництва інформаційної продукції, надання інформаційно-телекомунікаційних послуг. Встановлення конфіскації майна, в тому числі незаконно одержаного прибутку, засобів інформаційної діяльності, як міри покарань за адміністративні інформаційні правопорушення, що вчиняються фізичними особами-підприємцями чи юридичними особами, сприятиме запобіганню фактів протиправної інформаційної діяльності суб'єктами господарювання, дозволить зменшити кількість випадків незаконного одержання прибутку, використання протиправних засобів чи знарядь одержання інформації, виготовлення інформаційної продукції.

Зважаючи на дію положень ст. 41 Конституції України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-вр [10], важливим аспектом збереження конфіскації майна як міри адміністративної відповідальності є імперативність судового порядку застосування цієї санкції незалежно від об'єкта конфіскації, підстав та мети застосування цього покарання. Такий підхід в законодавчому регулюванні питань застосування конфіскації майна як міри покарання за адміністративні інформаційні правопорушення відповідає приписам рекомендацій № R 91 від 13 лютого 1991 р. Комітету міністрів Ради Європи державам-членам стосовно адміністративних санкцій [11] в частині виключно судового порядку застосування цієї санкції, реалізації її лише у виключних випадках, якщо це не пов'язано з провадженням у кримінальних справах.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави констатувати, що відсутність чітких, нормативно встановлених критеріїв адміністративної деліктологізації протиправної поведінки учасників інформаційних відносин, основних стадій та напрямків цього правотворчого процесу негативно позначилося на механізмі адміністративно-деліктного регулювання в інформаційній сфері. Подолання зазначених проблем, на наш погляд, є можливим лише за умови наукової розробки та подальшого нормативного відображення в проекті Концепції адміністративно-деліктної політики держави основних етапів адміністративної деліктологізації соціально шкідливих діянь, встановлення виключного кола суб'єктів адміністративної юрисдикції, уповноважених виявляти факти протиправної поведінки учасників інформаційних відносин, застосовувати до них передбачені законом заходи адміністративного примусу. Сама ж діяльність з удосконалення адміністративно-деліктного законодавства в інформаційній сфері повинна розвиватися трьома основними напрямками:

1. Через визнання адміністративними інформаційними правопорушеннями діянь, визнаних актами інформаційного законодавства протиправними, але не забезпечених санкціями адміністративно-деліктних норм.

2. Визнання адміністративними інформаційними правопорушеннями діянь, управлінських за своєю сутністю, які вчиняються учасниками інформаційних відносин і спрямовані на порушення, обмеження чи скасування інформаційних прав, свобод чи законних інтересів особи, порушення встановленого правового режиму інформації, об'єктів права власності в інформаційній сфері, встановлення правил інформаційної діяльності, встановленого інформаційного правопорядку, інформаційної безпеки держави, які не були деліктологізованими.

3. Імплементация положень адміністративно-деліктного права ЄС в норми національного законодавства України в частині розширення складів адміністративних інформаційних правопорушень.

Комплексна реалізація вказаних напрямів удосконалення адміністративно-деліктного законодавства повинна знайти своє відображення в нових складах адміністративних інформаційних правопорушень, які кореспондувалися б з уже встановленими в інформаційній сфері правовими обмеженнями та заборонами, а також уточненні встановлених в КУпАП, інших актах адміністративно-деліктного законодавства складів адміністративних деліктів [12, с. 186].

Список використаної літератури:

- Олефір В.І. Адміністративна деліктологія як складова адміністративної політики держави / В.І. Олефір // Митна справа. – 2014. – № 6 (2.2). – С. 523–527.
- Лук'янець Д.М. Методологія адміністративної деліктологізації. / Д.М. Лук'янець. – Актуальні проблеми держави і права, № 35 2007. – С 333 – 336.
- Манохин В.М. Административная ответственность граждан в СССР / В. М. Манохин // Саратов. – 1988. – 212 с.
- Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1123 (з наступними змінами та доповненнями).
- Самбор М.А. Правопорушення та проступок: до питання співвідношення понять в умовах розвитку законодавства про адміністративні та кримінальні правопорушення / М.А. Самбор // Юридична наука. – 2013. – № 8. – С. 39–48.
- Закон ФНР «Про порушення порядку» від 24 травня 1968 р.: україномовний переклад в кн. – Адміністративне деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / Автор-упорядник О.А. Банчук. – К. : Книги для бізнесу, 2007. – С. 288–357.

7. Закон Італійської Республіки від 24.11.1981 р. № 689. «Зміни карної системи»: україномовний переклад в кн. – Адміністративне деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / Автор-упорядник О.А. Банчук. – К. : Книги для бізнесу, 2007. – С. 405–430.

8. Про телекомунікації : Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

9. Проект Концепції реформування інституту адміністративної відповідальності. / [Електронний ресурс]: pravo.org.ua/ua/news/2584-

10. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

11. Рекомендації № R 91 від 13 лютого 1991 р. Комітету міністрів Ради Європи державам-членам стосовно адміністративних санкцій: [Електронний ресурс] / pravo.org.ua/files/zarub_zakon/Rec_1991.pdf

12. Заярний О.А. Правові та організаційні основи удосконалення матеріального адміністративно-деліктного законодавства в інформаційній сфері на шляху євроінтеграції. // О.А. Заярний. / Адміністративне право і процес № 3 (9) 2014 – [ювілейний]. – С. 169.

